

**SECTION 5
ADMINISTRATIVE LAW AND PROCESS;
FINANCIAL LAW; INFORMATION LAW**

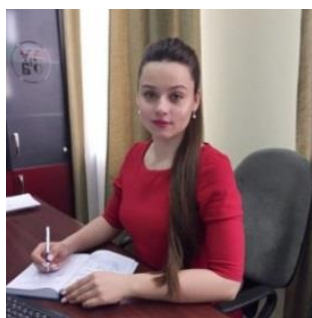
**СЕКЦІЯ 5
АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС;
ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО**

DOI: <http://www.doi.org/10.21272/legalhorizons.2019.i16.p:50>

**НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МІНІСТЕРСТВА ФІНАНСІВ
УКРАЇНИ¹**

Гаруст Юрій Віталійович,
доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри адміністративного, господарського права
та фінансово-економічної безпеки,
Навчально-науковий інститут права,
Сумський державний університет

Миргород-Карпова Валерія Валеріївна,
кандидат юридичних наук,
викладач кафедри адміністративного, господарського
права та фінансово-економічної безпеки,
Навчально-науковий інститут права,
Сумський державний університет

Хурсенко Карина Ігорівна,
Навчально-науковий інститут права,
Сумський державний університет

У статті проаналізовано розгляд напрямків удосконалення діяльності Міністерства фінансів України. Зауважується, що вивчення перспективи розвитку Міністерства фінансів України закладає підвалини для модернізації фінансового органу відповідно до сучасних тенденцій розвитку суспільства і держави. Акцентовано увагу на те, що реформування системи органів управління фінансами в Україні – це неперервний процес, який триває і сьогодні. Досліджено, що система органів управління фінансами в Україні потребує подальшого удосконалення.

Наголошено, що створення єдиної системи управління фінансами забезпечить результативність не тільки фінансової політики держави, але й сприятиме ефективному розвитку

¹ Робота виконана в проєкті 0118U003582

економіки країни та її регіонів.

Досліджено основні проблеми діяльності Міністерства фінансів в Україні та запроваджено шляхи їх подолання. Звертається увага, що фінансова система є складним механізмом, ефективність функціонування якого залежить від належного правового регулювання та наявності злагодженої організаційної основи управління фінансовою системою України.

Розкриваючи перспективи розвитку Міністерства фінансів України, насамперед слід зауважити, що стає фінансове становлення держави є об'єктивною умовою її економічного розвитку і зростання громадського добробуту. У цьому нині немає необхідності нікого переконувати. Це стало зрозумілим як переважній більшості вчених, політичних і громадських діячів, так і широким верствам населення. Якщо в державі упродовж тривалого часу немає фінансової стабільності, то настає деградація виробничих відносин, суспільної свідомості, а майбутнє стає невизначеним. Відсутність фінансової стабілізації і, як наслідок, чергові сплески кризових явищ, які важко відображаються для благополуччя населення.

Ключові слова: Міністерство фінансів України, напрямки удосконалення діяльності Міністерства фінансів України, фінансова система, удосконалення фінансової системи.

Harust Yu.V., Mirgorod-Karpova V.V., Khursenko K.I. Directions of improvement of activity of the Ministry of Finance of Ukraine. The article analyzes the supervision of areas of improvement of the Ministry of Finance of Ukraine. It is noted that the study of the development prospects of the Ministry of Finance of Ukraine lays the Foundation for the modernization of the financial authority in accordance with current trends in the development of society and the state.

The attention is focused on the fact that the reform of the system of financial management in Ukraine is a nervous process, which continues today. It is investigated that the system of financial management bodies in Ukraine requires further improvement. It is noted that the creation of a unified financial management system will ensure the effectiveness of not only the financial policy of the state, but also will contribute to the effective development of the economy of the country and its regions.

The main directions of improvement of activity of the Ministry of Finance in Ukraine are investigated and ways of their overcoming are entered. It is noted that the financial system is a complex mechanism, the effectiveness of which depends on the proper legal regulation and the existence of a coherent organizational framework for the management of the financial system of Ukraine.

When opening up the prospects of development of the Ministry of Population of Ukraine, consider that the stationary location is effective, possibly its economic development and public well-being. There is no need to ever persuade. It has become clear both the overwhelming results for all, political and public figures, and the broader version. If you have a three-year duration, you do not have any strength, then continue the degradation of industrial relations, social consciousness, and the following is uncertain. Finding out the interesting part, we are, as a consequence, the black outbursts of crisis that are important to people's well-being.

Key words: Ministry of Finance of Ukraine, directions of improvement of the Ministry of Finance of Ukraine, financial system, improvement of the financial system.

Актуальність. Розкриваючи перспективи розвитку Міністерства фінансів України, насамперед слід зауважити, що стає фінансове становлення держави є об'єктивною умовою її економічного розвитку і зростання громадського добробуту. У цьому нині немає необхідності нікого переконувати. Це стало зрозумілим як переважній більшості вчених, політичних і громадських діячів, так і широким верствам населення.

Якщо в державі упродовж тривалого часу немає фінансової стабільності, то настає деградація виробничих відносин, суспільної свідомості, а

майбутнє стає невизначеним. Відсутність фінансової стабілізації і, як наслідок, чергові сплески кризових явищ, які важко відображаються для благополуччя населення.

До того ж, у науковій літературі наголошується, що нинішній стан фінансової системи України, її особливості та проблеми свідчать про відсутність системного підходу до використання фінансів у процесі управління економікою та соціальною сферою. Вивчення напрямків удосконалення діяльності Міністерства фінансів України має не тільки науково – дослідницьке, а й прикладне

значення, оскільки закладає підвалини для розвитку фінансового органу, що для Української держави має безумовно актуальний характер. До того ж, перспектива розвитку Міністерства фінансів України є завжди актуальною темою для стабільного фінансового становища держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Джерельною базою для написання цієї статті стали роботи таких вчених, як Ф.Ален, В. Андрущенко, І.Солошкіна, Т.Єфименко і багато інших науковців. Роботи зазначених вчених мають методологічне значення, однак не вичерпують всю багатогранність питань, пов'язаних із напрямками удосконалення фінансової системи держави, її інституційною основою та мають використовуватися як вихідні у процесі написання цієї статті.

Мета цієї статті полягає у висвітленні напрямків удосконалення діяльності Міністерства фінансів України.

Виклад основного матеріалу. Формування напрямків удосконалення Міністерства фінансів України є важливим завданням для розвитку нашої держави, як незалежної, демократичної і правової країни із європейськими цінностями і стандартами. Від вірних поставлених цілях залежить розвиток фінансової системи держави.

Так, її сучасний стан, як у теорії так і на практиці характеризується наступним:

- незважаючи на загальне розуміння системи як певної сукупності складових, у дослідженнях переважає фрагментарний підхід. Таким чином, фінансова система не відображає реального стану та структури економіки, отже, і не контролює незалежною мірою фінансові потоки, допускає високу тонізацію економіки, є надмірно залежною від зовнішнього світу, що в умовах зростаючої глобалізації особливо небезпечно;

- відсутність розроблених і відповідним чином реалізованих на практиці принципів побудови фінансової системи означає відсутність єдиних підходів, правил, вимог тощо при формуванні нормативно – правових актів та організації фінансової діяльності загалом;

- економіко – правова нерівність економічних суб'єктів, яка проявляється у вибірковому визначенні економічних прав, свобод та відповідальності. Фінансова допомога безпосередньо або опосередковано з боку держави у багатьох випадках надається одним економічним суб'єктам за рахунок інших, що викликає споживацькі очікування, лобізм та корупцію;

- наявність монопольних переваг та порушення інтересів економічних суб'єктів. Це, у свою чергу, викликає масове невиконання існуючих нормативно – правових актів, що

регулюють фінансово – господарську діяльність практично в усіх сферах економіки;

- відсутність реальної конкуренції у фінансовій сфері, свідченням чого є майже однакові, за ціною та якістю умови надання фінансових послуг. При значній чисельності фінансових установ споживач фактично не має вибору. Це, значною мірою, викликано надмірно вузькою спеціалізацією фінансових установ, незважаючи на те, що в сучасних умовах спостерігається процес розмивання кордонів між різними видами фінансово – кредитних інститутів. Даний процес протікає у двох напрямках. Через розширення переліку послуг клієнтам, у тому числі нетрадиційних, а також через проникнення на банківський ринок небанківських установ. До останніх можна віднести ощадні, страхові, брокерські, трастові компанії, пенсійні фонди, торгово – промислові об'єднання тощо;

- невисоке вміння до самозабезпечення та саморегулювання, що викликає потребу державного втручання практично в усі сфери діяльності;

- низька фінансова стійкість та конкурентоспроможність фінансової системи, як в цілому так і її окремих складових;

- зростання доходів держави та фінансового сектора, що суттєво стримує ріст реального сектора економіки;

- фінансова система є банківсько – орієнтованою, оскільки всі інші представники фінансового сектора суттєво відстають у своєму розвитку (мають надто низьку капіталізацію), що не дозволяє їм успішно конкурувати на даному ринку;

- зростання ролі міжнародних фінансів, що пов'язано з розширенням економічних зв'язків, зростанням впливу міжнародних організацій та фінансових інститутів. Останні надають як фінансову, так і технічну допомогу, розробляють та впроваджують міжнародні стандарти поведінки, обліку та контролю тощо, у самих різноманітних сферах діяльності [1, с.76].

Подібні особливості фінансової системи України так чи інакше впливають на її стан та економіку загалом. Негативний вплив досить часто переростає у проблеми, які так само, як економіка і фінанси, а також їх складові, тісно пов'язані між собою та обумовлюють одне одного. Нестача коштів в одному секторі чи галузі економіки може вплинути на усі складові, що особливо яскраво проявляється в періоди фінансових криз. Тим не менше, нестача коштів чи дефіцит фінансових ресурсів, що найбільш поширені на практиці та найбільш відомі широкому загалу науковців і практиків, лише ззовні виглядають як фінансові

проблеми, оскільки мають грошове вираження.

За таких умов Міністерство фінансів України як центральний орган виконавчої влади в галузі фінансової політики поводить досить невпевнено. У нього нема чіткої програми дій, воно кидається в різні боки при здійсненні конкретних заходів щодо мобілізації фінансових ресурсів і їх витрачання, щодо посилення відповідальності за порушення фінансової дисципліни і зменшення заборгованості з соціальних виплат тощо [2, с.167].

Також, у науковій літературі звертається увага на прийняття спеціального закону, який би створив цілісну систему державного фінансового контролю виконавчої влади, визначив статус та окреслив повноваження Міністерства фінансів як безпосереднього органу державного фінансового контролю.

Зокрема, В.В. Миргород – Карпова зазначає, що для усунення колізій та прогалин, а також підвищення ефективності здійснення державного фінансового контролю для забезпечення економічного процвітання та економічної безпеки країни було б доцільно активізувати прийняття Закону України «Про державний фінансовий контроль» [3, с.95 -104]. Дійсно, слід погодитися, адже єдиний систематизований нормативно – правовий акт стане підґрунтям для прийняття підзаконних нормативно – правових актів, положень, інструкцій та інших регламентуючих документів, що будуть відповідати потребам часу та суспільства та допоможуть сформувати систему державного фінансового контролю в Україні.

Також, можна доповнити, що фінансове становлення держави доповнюється двома показниками: виконанням бюджету і стійкості національної грошової одиниці. В Україні після проведення грошової реформи вдалося сприяти стабільності грошової одиниці. Однак це давалось досить дорогою ціною через великі суми заборгованості з виплати із бюджету населенню заробітної плати, різних видів допомоги, пенсій, а також через зростання заборгованості бюджетних установ по розрахунках за електроенергію та інші види послуг, через постійне зростання зовнішнього і внутрішнього державного боргу, витрат на його обслуговування й завищення дохідності облігацій внутрішньої державної позики.

Тому необхідно вжити заходи, щодо знецінення грошової одиниці, що б у майбутньому не сталося загальноекономічної безпеки [2, с.168].

Також для подолання кризи в фінансовій системі України, можна внести й такі пропозиції, які запропонував К.В. Клименко:

- зробити деякі зміни до структури видатків державного бюджету;
- перехід від системи державного

забезпечення до страхування пенсійного, соціального та медичного;

- зміцнити систему державного фінансового контролю;

- здійснити реформу Міністерства фінансів відповідно до проекту Концепції розвитку Міністерства фінансів України [4].

Також зазначимо, що поліпшення фінансової системи України має ґрунтуватися на міжнародних стандартах для зміцнення їх інститутів.

Так, Н.Є. Селюченко пропонує, що поліпшення фінансової системи України допустимо через реалізацію таких завдань:

- збільшення повноважень та прав відповідальності за їхню діяльність;

- чіткий розподіл фінансових ресурсів між центральними та регіональними органами влади на стадії їх формування та у процесі їх використання;

- не надавати згоди для інвестиції промислової галузі, де притаманний приватний капітал;

- перетворення потрібних централізованих можливостей для їх застосування натомість залучених емісійних кредитів;

- перевага надання субсидій для деяких галузей, наприклад, сільського господарства;

- здійснення повноважень державного казначейства з метою контролю за надходженням коштів та їх цільовим використанням.

Тобто, як бачимо, фінансова система є важливим механізмом. Результативність її функціонування суттєво залежить від наступних факторів: - вибір фінансової моделі для налагодженості фінансових відносин у суспільстві; - ефективність фінансово – кредитної системи; - правильності фінансового законодавства; - формування економічного механізму [5, с.367].

Стратегічні цілі щодо розвитку Міністерства фінансів України наводяться й у спеціальній літературі. Та, до основних стратегічних цілей належать:

- 1) гарантування міцності, прозорості та передбачуваності бюджетної системи;

- 2) поліпшення системи управління державними фінансами;

- 3) удосконалення міжбюджетних відносин;

- 4) забезпечення казначейського обслуговування бюджетних коштів;

- 5) забезпечення адміністрування надходжень податків і зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;

- 6) запобігання та протидія легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансового тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [6, с.3].

Також слід зауважити щодо європейського

напрямку розвитку країни, тут треба сприяти її інтеграції в європейську та світову фінансову систему. Впровадження всіх цих заходів має позитивно вплинути на існуючий стан фінансової системи.

Разом із тим, слід наголосити, що при формуванні фінансової політики України та реформуванні її фінансової системи слід брати до уваги той факт, що фінансова глобалізація – це неузгоджений механізм. З одного боку, вона сприяє розширенню обмінів товарами, технологіями, руху капіталів, інформації тощо, а з іншого – супроводжується збільшенням міжнародного фінансового сектору, що не відповідає потребам розвитку реальної економіки.

З іншого боку, позитивний чи негативний вектор змін від глобалізації залежить від рівня розвитку національної економічної та фінансової систем країни. Тому для запобігання породженню міжнародної фінансової нестабільності та кризи в Україні слід виробити політику, здатну протистояти викликам фінансової глобалізації, запобігти негативним наслідкам цього процесу. Насамперед, з метою збереження стабільності на

національних фінансових ринках, необхідна чітка система впливу держави на рух фінансових потоків у країні та приплив іноземного капіталу [7, с.74].

Висновки. Отже, слід визнати, що реформування системи органів управління фінансами в Україні – це неперервний процес, який триває і сьогодні. Зазначимо, що система органів управління фінансами в Україні потребує подальшого удосконалення. Створення єдиної системи управління фінансами забезпечить результативність не тільки фінансової політики держави, але й сприятиме ефективному розвитку економіки країни та її регіонів.

Для того, щоб покращити контроль, що здійснюється Міністерством фінансів, слід усунути ряд недоліків. З ціллю інтенсивності перевірки за додержанням фінансової дисципліни Міністерствами і відомствами України слід при Міністерствах увести інститут представників Міністерства фінансів, які б забезпечували контроль за цільовим і ефективним використанням коштів бюджету та відповідали б за правильність формування розрахунків за кошторисами витрат до проекту державного бюджету у певній галузі.

Література:

1. Сучасний стан та перспективи розвитку фінансової системи України: збірник наукових праць V Всеукраїнської науково-практичної Інтернет – конференції. – Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2016. – 338 с.
2. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми та перспективи розвитку фінансової системи України» - 25–26 травня 2017 р. – Херсон. – Ред.-вид. Центр «Колос». – ХДАУ. – 2017. – 175 с.
3. Миргород-Карпова В.В. Теоретичні засади та проблематика визначення сутності державного фінансового контролю в Україні [Текст] / В.В. Миргород-Карпова; наук. кер. Ю.В. Гаруст // Правові горизонти. - 2017. - Вип. 5(18). - С. 95-104.
4. Клименко К.В. Актуальні проблеми модернізації фінансової системи України / К.В. Клименко // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2015. – № 7
5. Селюченко Н. Є. Управління фінансовою системою України / Н. Є. Селюченко, З. К. Шмігельська // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2012. – № 725 : Проблеми економіки та управління.
6. Стадник М., Серебрянська Д., Слободян Р. Міністерство фінансів України / За заг. редакцією В. М. Мазярчука. – К. : Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2017. – 20 с.
7. Проблеми і перспективи розвитку фінансової системи України : монографія / І. О. Школьник, Т. А. Васильєва, С. В. Леонов та ін. ; за ред. д-ра екон. наук, проф. І. О. Школьник, д-ра екон. наук, проф. І. І. Рекуненка. – Суми : Сумський державний університет, 2017. – 343 с.